

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Agnieszka Rafałko
Protokolant:	Stażysta Tomasz Sodel

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2020 r. w Warszawie, na rozprawie

sprawy z powództwa K. F., M. F.

przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

1. Stwierdza, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) zawarta pomiędzy M. F. i K. F. a (...) Oddział w Ł. z siedzibą w K., datowana na dzień 22 lipca 2008 r., podpisana w dniu 24 lipca 2008 r. jest nieważna.
2. W pozostałym zakresie powództwo oddala.
3. Zasądza od (...) Bank S.A. z siedzibą w W. na rzecz K. F. i M. F. kwotę 6.417,00 (sześć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III C 868/19

Uzasadnienie wyroku z dnia 04 grudnia 2020 r.

Pozwem z dnia 16 lipca 2019 r. powodowie K. F. i M. F. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w W. na ich rzecz łącznie kwoty 99.054,05 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – tytułem części nienależnie pobranych przez pozwanego od powodów świadczeń pieniężnych, ewentualnie tytułem odszkodowania. Wnieśli także o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pozew k. 3).

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 24 lipca 2008 r. strony zawarły umowę kredytu hipotecznego nr (...) na kwotę 107.116,67 zł, indeksowanego do CHF zgodnie z kursem kupna CHF według kursu kupna waluty z tabeli kursowej(...). Wskazali, że przy zawarciu przedmiotowej umowy pozwany posłużył się wzorcem umownym, na którego treść nie mieli wpływu, a także, że nie zostali wyczerpująco poinformowani o treści i skutkach umowy i jej aneksu. Wskazali, że mechanizmy dotyczące tzw. indeksacji kredytu zostały zawarte w § 9 ust. 2 oraz § 10 ust. 3 umowy. Podnieśli, że są to zapisy o tzw. klauzulach indeksacyjnych, które odwołują się do przeliczania kwoty kredytu raty po kursach arbitralnie przyjmowanych przez pozwanego

w jego tabelach kursowych. Wskazali, że przedmiotowa umowa jest nieważna z uwagi na naruszenia art. 69 Prawa bankowego, bowiem nie została w niej określona kwota kredytu (art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego). Podnieśli, że postanowienia dotyczące klauzul indeksacyjnych należy traktować jako postanowienia określające główne świadczenia stron, a więc wyeliminowanie ich z umowy spowoduje jej nieważność. Wskazali również, że wszelkie zapisy umowne dotyczące indeksacji kwoty kredytu oraz przeliczeń rat kredytowych zmierzały do obejścia przepisu art. 358 k.c. w jego ówczesnym brzmieniu. Wskazali, że w przedmiotowej umowie wartość kredytu oraz jej wypłata wyrażone były w walucie polskiej (PLN), a wprowadzenie klauzuli indeksacyjnej stanowiło odejście od ustawowej konstrukcji kredytu, której elementem przedmiotowo istotnym jest obowiązek zwrotu kwoty otrzymanej. Wskazali, że w związku z powyższym czynność prawna dokonana między stronami jest nieważna. Podnieśli, że w przypadku stwierdzenia nieważności umowy rozważyć należy możliwość jej konwersji na umowę o udzielenie kredytu złotowego. Powodowie podnieśli także zarzut abuzywności postanowień umowy, wskazując, że przedmiotową umowę zawarli jako konsumenci. Podali również, że Rejestr Klauzul Niedozwolonych zawiera coraz więcej postanowień umów kredytowych uznanych za niedozwolone. W zakresie roszczenia pieniężnego wskazali, że konsekwencją stwierdzenia nieważności umowy jest uznanie, że wszelkie uiszczane przez nich sumy pieniężne w wysokości uznanej przez pozwanego, winny podlegać zwrotowi na ich rzecz, jako świadczenie nienależne. Natomiast konsekwencją uznania przedmiotowej umowy, na skutek konwersji, za umowę kredytu złotowego, powstaje obowiązek zwrotu nadpłaconych przez nich świadczeń stanowiących różnicę między ratami należnymi a faktycznie uznanymi przez pozwanego, jako świadczenie nienależne (uzasadnienie pozwu k. 5-12).

W odpowiedzi na pozew z dnia 11 października 2019 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictw (odpowiedź na pozew k. 52).

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że roszczenia powodów są bezpodstawne i niewykazane co do wysokości. Wskazał, że rzeczywistą przyczyną powództwa nie są wady prawne umowy, ale wzrost kursu franka szwajcarskiego, zaś powodowie wiedzieli, że umowa wiąże się z ryzykiem kursowym, na które się godzili. Podniósł, że nie istnieją podstawy prawne i faktyczne do tworzenia konstrukcji stanowiącej hybrydę kredytu złotowego oraz kredytu indeksowanego do kursu CHF. Pozwany wskazał, że zaprzecza wszelkim podnoszonym w pozwie okolicznościom, których jednoznacznie nie przyznaje, a w szczególności zaprzecza, jakoby: umowa była sprzeczna z Prawem bankowym, umowa była nieważna, klauzule indeksacyjne nie były przedmiotem indywidualnego uzgodnienia

z powodami, pozwany nie dochował obowiązków informacyjnych wobec powodów, jakiegokolwiek postanowienia umowy były abuzywne, aby postanowienia umowy dawały Bankowi swobodę w kształtowaniu kursu CHF. Podniósł także zarzut przedawnienia, wskazując, że roszczenie powodów jest przedawnione w zakresie świadczeń spełnionych na rzecz Banku w okresie wcześniejszym niż 3 lata przed skutecznym wniesieniem pozwu, ewentualnie że umowa zawarta została ponad 10 lat przed skutecznym wytoczeniem powództwa. Pozwany wskazał także, że przedmiotowa umowa stanowi dozwolony prawem rodzaj umowy kredytu z art. 69 Prawa bankowego, a indeksowanie kredytu kursem waluty obcej było dopuszczalne w stanie prawnym zarówno sprzed, jak i po 26 sierpnia 2011 r., kiedy weszła w życie ustawa antyspreadowa. Wskazał, że kurs wyznaczany był w oparciu o obiektywne czynniki, był kursem rynkowym, a także, że nawet w przypadku, gdyby sposób przeliczeń był niejasny według treści postanowień, to z chwilą dokonania spłaty został on skonkretyzowany, a niedozwolony charakter postanowień wyeliminowany. Wskazał, że powodowie mieli także możliwość spłacania rat bezpośrednio w CHF. Wskazał, że saldo kredytu powodów jest wyrażone w CHF i zmniejsza się wraz z dokonywanymi spłatami rat. Podniósł, że powodowie mieli świadomość ryzyka wiążącego się z zawarciem przedmiotowej umowy, zwłaszcza, że posiadali wyższe wykształcenie oraz podpisali stosowne oświadczenie. Podniósł, że w dniu 31 sierpnia 2011 r. powodowie podpisali Aneks, na mocy którego skorzystali z możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF, co przemawia za oddaleniem powództwa co najmniej od daty zawarcia Aneksu. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wyjaśnił także kwestię źródła finansowania kredytu oraz oprocentowania kredytów złotych i frankowych. Ponadto wskazał, że ważność umowy i brak abuzywnego charakteru klauzul indeksacyjnych wynika ze specyfiki kredytu indeksowanego kursem CHF.

Wskazał, że przedmiotowa umowa powstała na zasadzie swobody umów stron stosunku cywilnoprawnego. Wskazał, że celem waloryzacji było przeciwdziałanie zmianie wartości pieniądza oraz zastosowanie niższego oprocentowania. Wskazał również, że umowa jest ważna - nie narusza przepisów Prawa bankowego oraz że kwota oddana kredytobiorcy do dyspozycji nie musi być tej samej wysokości, co kwota wykorzystanego kredytu zwrócona przez kredytobiorcę. Podniósł, że kwotą kredytu jest kwota CHF, a więc nie można zgodzić się, że odsetki są płacone od kwoty innej niż faktycznie udostępniona. Wskazał, że stosuje inny kurs kupna i inny kurs sprzedaży, jednak są to kursy o charakterze rynkowym. Pozwany podniósł także, że zarzuty dotyczące abuzywności klauzul opisujących mechanizm indeksacji są bezpodstawne. Wskazał, że każda z klauzul indeksacyjnych została z powodami indywidualnie uzgodniona, zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, a sporne postanowienia nie kształtują praw i obowiązków powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Wskazał, że powołane przez powodów orzeczenia SOKiK nie mają wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. W zakresie ewentualnego uznania kwestionowanych klauzul za bezskuteczne, pozwany wskazał, że eliminacja mechanizmu indeksacji ze stosunku prawnego spowodowałaby przysporzenie po stronie powodowej oraz wskazał na trzy możliwe rozwiązania (k. 133). Pozwany wskazał również, że za bezpodstawny uznać należy zarzut nienależnego świadczenia na rzecz Banku oraz podniósł zarzut przedawnienia (uzasadnienie odpowiedzi na pozew k. 59-154).

Pismem z dnia 19 grudnia 2019 r. powodowie zmodyfikowali powództwo w ten sposób, że wnieśli o stwierdzenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z nieważnej umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF, zawartej w dniu 24 lipca 2008 r. z bankiem (...) Oddział w Ł. z siedzibą w K. oraz wszelkich innych zobowiązań, oświadczeń oraz umów do niej akcesoryjnych, oraz podtrzymali stanowisko zawarte w pozwie i zaprzeczyli wszelkim twierdzeniom strony pozwanej zawartym w odpowiedzi na pozew, z wyjątkiem tych, które zostaną wyraźnie przyznane (modyfikacja powództwa z dnia 19 grudnia 2019 r. k. 196-201).

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że modyfikacja powództwa związana jest z wyrokiem TSUE z dnia 03 października 2019 r. w sprawie C-260/18. Wskazali, że zgodnie z powołanym orzeczeniem klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, oraz że po stwierdzeniu niedozwolonego charakteru takich postanowień umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków, bowiem ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. W oparciu o powyższe wskazali, że żądają stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy, jest to bowiem jedyny środek służący ochronie ich uzasadnionych interesów jako konsumentów. Podali także, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie istnieją żadne podstawy prawne do utrzymania umowy bez wyeliminowanych klauzul abuzywnych. Ponadto wskazali, że przedmiotowa umowa jest nieważna, gdyż zgodnie z art. 69 Prawa bankowego umowa kredytu powinna wprost określać kwotę kredytu, zaś w przedmiotowej sprawie wypłata kredytu nastąpić mogła jedynie w walucie polskiej, zaś w chwili zawarcia umowy strony nie znały rzeczywistej kwoty kredytu, bowiem ustalenie tej kwoty następowało zgodnie z kursem kupna CHF w dniu uruchomienia kredytu. Odnosząc się zaś do odpowiedzi na pozew, powodowie wskazali, że przedmiotowa umowa nie odpowiada wymogom stawianym przez art. 69 Prawa bankowego – w chwili zawarcia przedmiotowej umowy powodowie nie znali zasad i terminów spłat rat kredytu. Wskazali, że fakt posiadania przez powodów wyższego wykształcenia nie wyklucza stosowania względem nich art. 385⁽¹⁾k.c., a także, że badanie abuzywności postanowień umownych dokonywane jest według stanu z chwili zawarcia umowy, nie zaś z chwilą częściowego spełnienia świadczenia.

Pismem z dnia 20 stycznia 2020 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa również w rozszerzonym zakresie oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa. Pozwany podtrzymał w całości dotychczasowe stanowisko oraz zaprzeczył wszelkim zarzutom, okolicznościom i faktom podnoszonym przez stronę powodową dla uzasadnienia powództwa, których jednoznacznie nie przyznał (pismo z dnia 20 stycznia 2020 r. k. 219-234).

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powoływany przez powodów wyrok TSUE nie ma istotnego znaczenia z punktu widzenia niniejszej sprawy, bowiem: wyrok ten dotyczył innego niż pozwany banku, wyrok dotyczył wyłącznie skutków

stwierdzenia przez Sąd abuzywności konkretnych klauzul indeksacyjnych w ramach konkretnej umowy kredytowej, wyrok jest osadzony w kontekście przedstawionych TSUE pytań prawnych przez Sąd Okręgowy w Warszawie, wydając wyrok TSUE był ograniczony tymi pytaniami prawnymi

i nie wziął pod uwagę interpretacji związanej z wykorzystaniem kursu średniego NBP, a jedynie wykorzystanie wynikającego z ustalonych zwyczajów rynkowego kursu kupna/sprzedaży. Wskazał także, że nawet w razie stwierdzenia abuzywności spornych klauzul brak jest podstaw do eliminacji całej indeksacji z umowy, bowiem ewentualnie abuzywna może być tylko klauzula odsyłająca do TKWO, a nie cała klauzula indeksacyjna. Pozwany ponownie wskazał również na trzy rozwiązania w przypadku stwierdzenia abuzywności klauzul.

Na rozprawie w dniu 05 listopada 2020 r. pełnomocnik powodów wniósł o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności w zakresie zawieszenia spłaty kredytu, z uwagi na drastyczną różnicę kursów (protokół rozprawy z dnia 05 listopada 2020 r. k. 255).

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały dotychczasowe stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 lipca 2008 r. powodowie M. F. i K. F. złożyli wniosek o kredyt hipoteczny nr (...), w którym wystąpili o udzielenie im kredytu w kwocie 100.000,00 PLN, indeksowanego kursem waluty CHF, z okresem kredytowania 10 lat, z przeznaczeniem na dowolny cel. Jednocześnie powodowie podpisali Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej. Powodowie podpisali także oświadczenie o przystąpieniu do ubezpieczenia od utraty wartości nieruchomości oraz do ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych (wniosek kredytowy k. 180-183v; Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej k. 186).

W dokumencie Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej przedstawiono, przy założeniu wysokości kredytu/pożyczki 150 tyś. PLN, okresie spłaty 15 lat, zmiennym oprocentowaniu kredytu złotowego 6,6 %, zmiennym oprocentowaniu kredytu indeksowanego – frank szwajcarski (CHF) 4%, raty równe, tabelę obrazującą sytuacje modelowe wpływu zmian oprocentowania i kursu waluty kredytu na wysokość miesięcznych rat:

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej – kredyt w PLN 1.314,92 PLN; kredyt indeksowany kursem CHF 1.109,66 PLN;
- wysokość raty kapitałowo odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu/pożyczki w CHF jest równa stopie procentowej kredytu/pożyczki w PLN, a kapitał jest większy o 20% - kredyt w PLN nie dotyczy; kredyt indeksowany kursem CHF 1.538,46 PLN;
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy tj. o 0,234 PLN, co daje wzrost o 11,21 % - kredyt w PLN nie dotyczy; kredyt indeksowany kursem CHF 1.234,05 PLN;
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb. – kredyt w PLN 1.667,41 PLN; kredyt indeksowany do CHF 1.433,48 PLN;
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy procentowej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 1,9 p.p. w przypadku kredytów/pożyczek w PLN i o 0,607 p.p. w przypadku kredytów/pożyczek indeksowanych kursem CHF - kredyt w PLN 1.477,11 PLN; kredyt indeksowany kursem CHF 1.155,71 PLN.

W dokumencie znajdowało się również oświadczenie, że powodowie zostali poinformowani, iż tabela ma charakter wyłącznie przykładowy i nie będą na jej podstawie wywodzić żadnych roszczeń wobec (...) Oddział w Ł. oraz oświadczenie, iż po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy

procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej. Oświadczenia zostały podpisane przez powodów (Oświadczenie k. 186).

Dnia 24 lipca 2008 r. powodowie zawarli z (...) Oddział w Ł. (tj. z poprzednikiem prawnym pozwanego) umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF. Wraz z umową powodowie podpisali także oświadczenie o wyrażeniu zgody na przysłanie przez kredytodawcę powiadomień dotyczących terminów spłat oraz zaległości poprzez zdalne kanały wymiany informacji – wiadomości SMS (umowa kredytu nr (...) k. 19-24; oświadczenie kredytobiorcy k. 184).

Zgodnie z § 1 pkt. 1 umowy, Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 107.116,67 zł indeksowanego kursem CHF. Przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy równowartość kredytu wynosiłaby 56.082,03 CHF, przy czym rzeczywista równowartość miała zostać określona po wypłacie kredytu. W umowie wskazano również, że kredytobiorca (powodowie) oświadczają, iż są świadomi ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko.

W § 1 ust. 2 ustalono, że spłata kredytu nastąpi w 120 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych. W § 1 ust. 3 postanowiono zaś, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosi 6,06 % w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki (...) i stałej marży Banku, która wynosi 3,25 %, natomiast kredytobiorca oświadcza, że jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko.

Regulamin produktu(...), w § 14 precyzował, że indeks (...) to arytmetyczna średnia stawek LIBOR 3m, obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczonym od 26 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę (regulamin k. 175-179).

Zgodnie z § 1 ust. 4 umowy, rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia umowy wynosiłaby równowartość 624,32 CHF. Rzeczywista wysokość rat odsetkowych lub rat kapitałowo-odsetkowych zostanie określona w harmonogramie spłat. W § 1 ust. 7 wskazano, że całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy kredytu wynosi 40.513,80 zł (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego). Ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania.

W § 3 umowy wskazano sposoby zabezpieczenia spłaty kredytu: hipoteka kaucyjna na rzecz Banku w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty Kredytu, na należącej do powoda M. F. nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), ubezpieczenie z tytułu pakietowego ubezpieczenia na wypadek odmowy ustanowienia hipotek, cesja na rzecz Banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia, powodzi i innych zdarzeń losowych, weksel in blanco wraz z deklaracją do czasu przedstawienia w Banku odpisu z KW nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz Banku lub do końca ochrony ubezpieczeniowej z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w zależności od tego co nastąpi później, ubezpieczenie od ryzyka utraty wartości nieruchomości przez okres 5 lat od dnia uruchomienia kredytu, ubezpieczenie spłaty kredytu na wypadek śmierci lub trwałej niezdolności do pracy w (...) S.A. przez okres pierwszych dwóch lat kredytowania.

W myśl § 6 ust. 1 umowy, Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, zwana Tabelą Kursów, to tabela sporządzana przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP; tabela sporządzana jest o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy. Zgodnie z § 6 ust. 7, LIBOR 3 miesięczny dla CHF (LIBOR 3m) to oprocentowanie, na jakie banki skłonne są udzielić pożyczek w CHF innym bankom na rynku międzybankowym w Londynie na okres trzech miesięcy. Zgodnie zaś z ust. 15 § 6, WIBOR 3 miesięczny (WIBOR 3m) to oprocentowanie, na jakie banki skłonne są udzielić pożyczek innym bankom na rynku międzybankowym w Warszawie na okres trzech miesięcy.

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy, wysokość rat odsetkowych zostanie określona w harmonogramie spłat, który zostanie doręczony w dniu uruchomienia poszczególnych transz w przypadku kredytu transzowego, zaś wysokość rat kapitałowo-odsetkowych zostanie określona w harmonogramie spłat po wypłacie całości kredytu, rezygnacji przez kredytobiorcę z pozostałej części kredytu lub wygaśnięciu roszczenia kredytobiorcy o uruchomienie pozostałej części kredytu. Harmonogramy te stanowiąc będą integralną część umowy kredytu. Każdorazowy harmonogram określa wysokość rat spłaty przez okres dwóch lat kredytowania. Przed upływem dwóch lat kredytobiorca otrzymuje harmonogram na kolejny dwuletni okres trwania umowy kredytu. Na wniosek kredytobiorcy, bank zobowiązuje się przesłać harmonogram na cały okres kredytowania.

Stosownie do § 9 ust. 2 umowy, w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu, kwota wypłaconych środków będzie przeliczana do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia środków.

W myśl § 10 ust. 1, kredytobiorca zobowiązuje się dokonać w okresie objętym umową spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i odsetkowych w terminach, kwotach i na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat. Harmonogram spłat kredytobiorca otrzymuje w szczególności po wypłacie kredytu, każdej transzy kredytu, zmianie oprocentowania, każdorazowo na okres 24-miesięczny. Zgodnie z ust. 3, wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej Tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty. Takie postanowienie umowy odpowiadało treści § 19 ust. 5 regulaminu (k. 176v).

Stosownie do § 13 ust. 1 i 2 umowy, oprocentowanie kredytu jest zmienne i ulega zmianie w pierwszym dniu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu (...). Indeks (...) dla każdego miesiąca oblicza się, jako średnią arytmetyczną stawek LIBOR 3m, obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczącym od 26 dnia miesiąca, poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę.

W myśl § 14 ust. 3 umowy, jeżeli kredytobiorca, mimo upływu okresu wypowiedzenia nie ureguluje należności, Bank w następnym dniu po upływie terminu wypowiedzenia, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów. Począwszy od dnia przewalutowania Bank pobiera od wymagalnego kapitału karne odsetki w wysokości 2-krotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN (nieindeksowanych do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika (...) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy.

Zgodnie z § 19 ust. 6, kredytobiorca wyraża zgodę, aby wszelkie koszty i opłaty związane z Programem (...) w trakcie uczestnictwa w Programie, były doliczane do kwoty kredytu w trybie podwyższenia bieżącego salda kredytowego, a w przypadku ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych do raty spłaty.

Integralną część przedmiotowej umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF nr (...) stanowił powoływany już wyżej regulamin produktu (...)(regulamin k. 175-179). W myśl § 19 ust. 5 regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego w walucie obcej, kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia wpływu środków. Zgodnie z § 30 regulaminu, kredyt może zostać przewalutowany na wniosek kredytobiorcy pod warunkiem, iż saldo kredytu po przewalutowaniu spełnia warunki określone dla maksymalnej kwoty kredytu, w zakresie wartości rynkowej nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczeń. Przewalutowanie w przypadku zmiany waluty obcej na PLN następuje według kursu sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów. Przewalutowanie wiązało się z pobraniem prowizji przez Bank, a także możliwością weryfikacji zdolności kredytowej kredytobiorcy.

W dniu 06 sierpnia 2008 r. została sporządzona dyspozycja uruchomienia kredytu. W treści dyspozycji jako wysokość udzielonego kredytu w złotych wskazano kwotę 107.116,68 PLN (wg. Tabeli kursów z dnia 05 sierpnia 2008 r.), od dnia 06 sierpnia 2008 r. kwotę 56.496,14 CHF (dyspozycja uruchomienia kredytu k. 185).

Przed zawarciem umowy powodom nie wyjaśniono mechanizmu indeksacji ani różnicy między kredytem indeksowanym a denominowanym. Powodom nie wytłumaczono także czym jest spraead. Doradzano natomiast kredyt indeksowany jako najkorzystniejszą ofertę oraz zapewniano o bezpieczeństwie waluty CHF. Powodów poinformowano jedynie o możliwości niewielkich wahań kursu (zeznania powoda k. 254; zeznania powódki k. 254-255).

Dnia 22 stycznia 2009 r. powodowie zwrócili się do Banku o wydłużenie okresu spłaty kredytu z 10 lat na 15 lat, uzasadniając wniosek wysokim kursem CHF (wniosek k. 188).

Dnia 10 lutego 2009 r. strony zawarły Aneks nr 1 do umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 22 lipca 2008 r. indeksowanego do CHF, który wprowadził zmiany w treści

§ 1 ust. 2, 4, 7, 8 umowy. Na mocy Aneksu wydłużono okres spłat kredytu do 180 miesięcznych rat równych kapitałowo-odsetkowych, przy czym na dzień sporządzenia Aneksu do spłaty pozostało 176 rat. Wraz z aneksem powodowie podpisali Oświadczenie o poddaniu się egzekucji (Aneks nr 1 k. 25-25v, 171-171v; oświadczenia k. 26-28).

W dniu 31 sierpnia 2011 r. strony zawarły Aneks nr 2 do umowy, który wprowadził zmiany w § 10 umowy. Na mocy Aneksu m.in. wprowadzona została możliwość dokonania spłaty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacyjnej CHF oraz wskazano sposób określania wysokości kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacyjnej kredytu, który ma zastosowanie do przeliczania kwoty uruchamianego kredytu i obliczania należności z tytułu rat kredytu i odsetek. Wejście w życie w/w Aneksu Bank potwierdził pismem z dnia 22 września 2011 r. (Aneks nr 2 k. 29-29v, 172-172v; pismo Banku k. 30).

W dniu 17 lipca 2012 r. strony zawarły również Aneks nr 3 do umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 22 lipca 2008 r. indeksowanego do CHF, mocą którego zmieniono treść § 3 ust. 1 umowy, w tym ustalono, że zabezpieczeniem spłaty kredytu jest hipoteka do kwoty 48.469,15 CHF na nieruchomości należącej do powódki K. F., położonej w W. przy ul. (...) (Aneks nr 3 k. 31-31v, 174-174v).

W dniu 09 lutego 2018 r. powodowie złożyli w Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Woli w Warszawie wniosek o zawezwanie do próby ugodowej w sprawie umowy o kredyt hipoteczny (wniosek o zawezwanie do próby ugodowej k. 32-37).

Od dnia 30 września 2008 r. do dnia 31 sierpnia 2018 r. powodowie tytułem raty kapitałowo-odsetkowej uiszcili na rzecz pozwanego kwotę 75.709,35 CHF (zestawienie rat i odsetek k. 187).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody wyszczególnione powyżej. W zakresie dowodów z dokumentów Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania ich autentyczność i prawdziwość. Należy również wskazać, że w ocenie Sądu, wymienione w treści pism stron orzeczenia sądów powszechnych, Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości UE stanowiły wyłącznie wzmocnienie argumentacji strony je powołującej, rozwinięcie zajętego w sprawie stanowiska. Podobnie dla ustalenia stanu faktycznego bez znaczenia pozostawały następujące dokumenty, które stanowiły wyłącznie poparcie argumentacji prawnej strony je przedstawiającej: artykuł dotyczący upadku (...), artykuł dotyczący zniesienia minimalnego kursu wymiany franka szwajcarskiego, Raport KNF 2013, Raport KNF 2016, Raport UOKiK, Stanowisko Prezesa ZBP z dnia 16 czerwca 2016 roku wraz z załącznikami, Informacja prasowa Aktualności BIK: Portfel frankowicza z dnia 21 stycznia 2019 r., Stanowisko Pierwszego Prezesa SN/Biura Studiów i Analiz SN z dnia 06 września 2016 roku, „Biała księga kredytów frankowych w Polsce” opracowana przez Związek Banków Polskich w marcu 2015 r.

Sąd postanowił pominąć dowód z zeznań świadka R. D. oraz D. T. (protokół rozprawy z dnia 05 listopada 2020 r. k. 253), uznając go za nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Po pierwsze, osoby te nie brały bezpośredniego udziału w

zawarciu spornej umowy. Ponadto, wobec przyjętej podstawy rozstrzygnięcia, wykazywanie okoliczności zawartych w tezach dowodowych powyższych dowodów było zbędne.

Podstawę ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie stanowiły zeznania powodów (protokół rozprawy z dnia 05 listopada 2020 r. k. 253-255). Dokonując oceny ich treści Sąd miał na względzie subsydiarność dowodu w tym zakresie wynikającą z treści art. 299 k.p.c., jak również fakt, iż z oczywistych względów powodowie byli zainteresowani uzyskaniem konkretnego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pomimo powyższego, w ocenie Sądu relacje przedstawione przez powodów były co do zasady wiarygodne. Sąd nie znalazł podstaw, aby nie dać wiary zeznaniom powodów dotyczącym okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy kredytu. Jak wskazywał powód, doradzano im kredyt indeksowany jako najkorzystniejszą ofertę, wniosek kredytowy został sporządzony w banku i tam również powodowie podpisali umowę. Powodom nie przedstawiono natomiast wystarczających symulacji, a także nie wyjaśniono mechanizmu indeksacji oraz różnicy między kredytem indeksowanym i denominowanym. Powodowie byli zapewniani o bezpieczeństwie waluty franka szwajcarskiego. W swoich zeznaniach powódka potwierdziła zeznania powoda oraz wskazała, że byli informowani o możliwości pewnych wahań kursu. Powodowie wskazali również, że mają świadomość konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy i są w stanie przeprowadzić rozliczenia z Bankiem.

Sąd pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, albowiem rozstrzygnięcie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych, w szczególności, w kontekście oceny przez pryzmat przepisów prawa postanowień wprowadzających do umowy mechanizm indeksacji oraz odnoszących się do kursu waluty do przeliczeń związanych z umową. Fakty o charakterze ogólnym związane z oprocentowaniem kredytów indeksowanych do CHF na rynku polskim, ryzykiem związanym z wahaniami kursów walut, ustaleniem rynkowego charakteru kursu, brakiem korzyści po stronie pozwanego w związku ze wzrostem kursu CHF, czy wysokości stawek LIBOR 3M i WIBOR 3M, także nie miały znaczenia dla dokonania tej oceny. Ponadto wobec modyfikacji powództwa oraz przyjętej podstawy rozstrzygnięcia, obliczenie kwoty ewentualnej nadpłaty/niedopłaty poprzez rozliczenie kredytu powodów również było zbędne.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo powodów podlegało uwzględnieniu w części.

Po dokonaniu modyfikacji powództwa pismem z dnia 19 grudnia 2019 r. powodowie wnosili o stwierdzenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z nieważnej umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF, zawartej w dniu 24 lipca 2008 r. z bankiem (...) Oddział w Ł. z siedzibą w K. oraz wszelkich innych zobowiązań, oświadczeń oraz umów do niej akcesoryjnych.

W uzasadnieniu swojego żądania powodowie podnosili, że umowa zawarta między stronami jest nieważna, na poparcie czego powoływali szereg argumentów natury prawnej. Odnosząc się do każdego z nich wskazać należy, co następuje.

Na wstępie należy wskazać, że pozwany Bank miał status przedsiębiorcy, a powodowie status konsumenta w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Przedmiotowa umowa kredytu nie została bowiem zawarta w związku z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą lub zawodową, zaś środki z umowy kredytu posłużyć miały na dowolny cel – jak wskazywał powód, na remont mieszkania.

Przechodząc do podnoszonych przez powodów argumentów, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż zdaniem Sądu nie sposób podzielić twierdzeń, aby postanowienia przedmiotowej umowy kredytu były sprzeczne z art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przedmiotowej umowy. W powołanym przepisie zostały określone zasadnicze elementy stosunku prawnego w postaci umowy kredytu bankowego. Zgodnie z jego treścią, obowiązującą na dzień zawarcia umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel,

a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (ust. 1). Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy; 2) kwotę i walutę kredytu; 3) cel, na który kredyt został udzielony; 4) zasady i termin spłaty kredytu; 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu; 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu; 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych; 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje; 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Zdaniem Sądu umowa o kredyt zawarta między stronami wypełniała dyspozycję art. 69 ust. 1 i 2 powołanej wyżej ustawy. Z jej treści wynikało jednoznacznie, że pozwany Bank zobowiązuje się oddać powodom jako kredytobiorcom, na czas oznaczony, kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na wskazany cel. Przedmiotowa umowa określała kwotę

i walutę kredytu, a jej literalna treść wskazywała, że jest to kwota w złotych polskich – zgodnie z § 1 ust. 1 umowy, kwotę kredytu określono na 107.116,67 złotych polskich. Podkreślenia przy tym wymaga, że za tym, iż walutą kredytu było PLN, poza treścią § 1 ust. 1 umowy przemawia również wskazana w § 3 ust. 1 umowy waluta zabezpieczenia w złotych polskich. Powyższe potwierdza także § 14 ust. 3 umowy, w myśl którego, jeżeli kredytobiorca, mimo upływu okresu wypowiedzenia nie ureguluje należności, Bank w następnym dniu po upływie terminu wypowiedzenia, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów. Począwszy od dnia przewalutowania Bank pobiera od wymagalnego kapitału karne odsetki w wysokości 2-krotności oprocentowania kredytów udzielanych w PLN (nieindeksowanych do waluty obcej) przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika (...) oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy. W ocenie Sądu cytowane postanowienia potwierdzają również twierdzenie, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym nie czyniąc z ocenianego kredytu stricte kredytu udzielonego w walucie obcej.

Innymi słowy, zastosowany w przedmiotowej umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu wyrażonej w złotych polskich, a stanowił jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu w złotych polskich, zostanie przeliczone na walutę obcą - CHF i kredytobiorca (powodowie) będzie zobowiązany do dokonania spłaty kredytu w wysokości wynikającej z tak dokonanego przeliczenia i w ratach ustalonych w CHF.

W oparciu o powyższe za niezasadne uznać należało twierdzenia powodów, iż przedmiotowa umowa, a w szczególności jej zapisy dotyczące indeksacji kwoty kredytu oraz przeliczeń rat kredytowych, zmierza do obejścia zasady walutowości wyrażonej w art. 358 k.c., w brzmieniu z dnia zawarcia umowy. W przedmiotowej umowie kwota kredytu została wyrażona w złotych polskich, a wprowadzone klauzule indeksacyjne nie zmieniały kwoty i waluty kredytu.

Mając powyższe na względzie, w ocenie Sądu niezasadne były więc także twierdzenia powodów, jakoby w chwili zawierania przedmiotowej umowy kredytu strony nie znały rzeczywistej wysokości kredytu. Jak wskazano już powyżej, w § 1 ust. 1 umowy strony jednoznacznie wskazały kwotę i walutę kredytu ustalając ją na 107.116,67 złotych polskich. W dniu zawarcia umowy strony nie znały jedynie równowartości kwoty kredytu wyrażonej w CHF (takie przeliczenie następowało w dniu wypłaty kredytu), co nie stanowi o niezgodności przedmiotowej umowy z ustawą Prawo bankowe, a w szczególności z art. 69 tej ustawy.

W swojej argumentacji w zakresie nieważności przedmiotowej umowy, powodowie powoływali się także na treść § 10 ust. 1 umowy, wskazując, że w chwili zawierania umowy ich świadczenie wzajemne było nieoznaczone, bowiem nie znali zasad i terminów spłaty rat kredytu (art. 69 ust. 2 pkt. 4 Prawa bankowego). W ocenie Sądu nie sposób było jednak podzielić także tego twierdzenia strony powodowej. Zgodnie z treścią powołanego § 10 ust.

1 umowy, kredytobiorca zobowiązuje się dokonać w okresie objętym umową spłat rat kapitałowo-odsetkowych i odsetkowych w terminach, kwotach i na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat. Harmonogram spłat kredytobiorca otrzymuje w szczególności po wypłacie kredytu (...) każdorazowo na okres 24-miesięcy. W ocenie Sądu już bowiem sama treść powołanego postanowienia umownego świadczy o tym, iż strony spełniły wymóg określenia w umowie zasad i terminów spłaty kredytu. Zawierając przedmiotowe postanowienie strony określiły bowiem sposób sprecyzowania zasad spłaty, tj. poprzez ustalenie ich w aktualnym harmonogramie spłat. Należy bowiem zauważyć, że taki sposób oznaczenia świadczenia wzajemnego powodów wynikał z zastosowanego w umowie mechanizmu indeksacji. Równowartość kwoty udzielonego kredytu w CHF ustalana była w dniu wypłaty kredytu, a więc także ustalenie wysokości rat kapitałowo-odsetkowych i określenie ich w harmonogramie spłat nie mogło nastąpić wcześniej, tj. przed wypłatą kredytu. Ponadto, stosownie do § 7 ust. 1 umowy, harmonogramy spłat stanowią integralną część umowy kredytu.

Odnosząc się do argumentów powodów w kwestii niedopuszczalności umów kredytu indeksowanego, wskazać należy, że Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 22 stycznia 2016 roku (sygn. I CSK 1049/14), w którego uzasadnieniu jednoznacznie opisano konstrukcję i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego. W szczególności Sąd Najwyższy wskazał, że jest to umowa na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. Tak ujęta „umowa kredytu indeksowanego” mieści się, oczywiście, w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353 k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego)”. Zbieżny pogląd Sąd Najwyższy zaprezentował w wyroku z 19 marca 2015 r. (sygn. IV CSK 362/14), w którym, odwołując się do przepisów zawartych w Ustawie z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, wskazał, że „idea dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad (...) Ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia”.

Należy również zaznaczyć, że zgodnie z art. 4 powołanej wyżej ustawy, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie powołanej ustawy zastosowanie ma art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b Prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Przepis ten reguluje kwestie intertemporalne związane z jego stosowaniem i wprost potwierdza, że co do zasady zawieranie umów kredytu indeksowanego było przed wprowadzeniem w/w ustawy dopuszczalne.

Nie sposób było uznać za zasadne twierdzenia o sprzeczności przedmiotowej umowy z zasadą ekwiwalentności świadczeń oraz zasadami współżycia społecznego, m.in. ze względu na niewyczerpujące poinformowanie powodów o skutkach umowy oraz ryzyku kursowym i jego skali.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przed zawarciem umowy powodom został przedstawiony dokument „Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej” przedstawiający wpływ zmian oprocentowania i kursu waluty kredytu na wysokość miesięcznych rat, który to dokument powodowie podpisali, jednocześnie podpisując oświadczenie, że „(...) po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej.” Ponadto jak wynika z zeznań powodów, mieli oni świadomość, że kurs może się wahać, informowano ich o tym. Nie byli jednak informowani o skali wzrostu, nie otrzymali także symulacji.

W ocenie Sądu powyższa niewątpliwie niedostateczna informacja o ryzyku walutowym, nie może jednak skutkować stwierdzeniem nieważności umowy kredytu. Wahania kursów walut są okolicznością notoryjną, a więc trudno uznać, by powodowie, posiadający wyższe wykształcenie, mogli uznać jako pewnik wskazania pracowników Banku, o stabilności i bezpieczeństwie waluty franka szwajcarskiego. Podejmując decyzję o zawarciu umowy powodowie kierowali się uzyskaniem korzystnych warunków, nie skupiali się zaś na analizowaniu zagrożeń jakie może ona nieść. Umowy nie można zatem uznać za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, czy też nieważną ze względu na naruszenie obowiązku informacyjnego.

Ponadto, zdaniem Sądu postanowienia umowy określające indeksację jak i cała umowa nie są sprzeczne z art. 353⁽¹⁾ k.c. Jak wskazuje się w doktrynie, podstawowym elementem każdego zobowiązania umownego jest obiektywne i dostatecznie dokładne określenie świadczenia. Określając świadczenie strony mogą odwoływać się do konkretnych podstaw, czy też woli osoby trzeciej. Należy jednak zauważyć, że w każdym przypadku umowa będzie uznana za sprzeczną z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli tylko jednej ze stron. Jak wskazuje się w doktrynie, gdyby oznaczenia miał dokonać dłużnik według swego swobodnego uznania, nie byłoby żadnego zobowiązania, gdyby zaś miał go dokonać wierzyciel, umowa byłaby niemoralna, gdyż dłużnik byłby zdany na łaskę i niełaskę wierzyciela (R. Longchamps de Berier, Zobowiązania, Lwów 1938, s. 157).

Strony niniejszego postępowania zgodnie wskazały wysokość należnych świadczeń, w tym kwotę kredytu oraz sposób naliczania odsetek. Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej (§ 1 ust. 3 umowy; § 14 regulaminu), która ustalana była jako suma indeksu bazowego banku obliczanego w oparciu o stopę referencyjną LIBOR 3M (indeks (...)) i stałej marży Banku, która wynosiła 3,25%. W dniu zawarcia umowy tak obliczona stopa procentowa wynosiła 6,06% w skali roku. Stawki LIBOR były ogólnie dostępne (ogłaszane w prasie i Internecie) i były one ustalane niezależnie od pozwanego. Odwołanie się do nich miało gwarantować dostosowanie stopy procentowej kredytu do aktualnych warunków rynkowych.

W przedmiotowej umowie nie określono szczegółowych granic, w jakich pozwany mógł poruszać się przy ustalaniu kursów na potrzeby Tabeli Kursów. Na potrzeby rozliczeń umowy brana pod uwagę była Bankowa Tabela kursów, która stosownie do § 6 ust. 1 umowy, sporządzana była na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, przy czym tabelę sporządzano o godzinie 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązywała ona przez cały następny dzień roboczy. Tak sformułowane postanowienie, obowiązujące w chwili zawarcia umowy, trudno uznać za transparentne, jako że nie wskazuje na precyzyjny sposób ustalania przez pozwanego Tabeli Kursów. Na marginesie należy bowiem zauważyć, że bardziej precyzyjne określenie sposobu ustalania przez Bank Tabeli Kursów zostało wprowadzone do umowy dopiero sporządzonym w dniu 31 sierpnia 2011 r. Aneks nr 2. Tym niemniej, w ocenie Sądu takie pierwotne uregulowanie zasad tworzenia Tabel Kursowych nie przemawia jeszcze za uznaniem umowy za sprzeczną z istotą stosunku prawnego jako takiego, co prowadziłoby do uznania nieważności umowy wynikającej z art. 353⁽¹⁾ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. Wskazane zastrzeżenia są jednak istotne dla oceny postanowień przedmiotowej umowy pod kątem przepisów konsumenckich.

Dokonując analizy dalszych zarzutów podniesionych przez powodów Sąd uznał za zasadny zarzut dotyczący abuzywności wskazanych klauzul umownych, stosownie do art.

385¹ k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z treści zacytowanego wyżej przepisu wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne tj.:

1) zostały zawarte w umowach z konsumentami; 2) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami; 3) rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy: 1) postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem; 2) gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

Unormowania zawarte w art. 385¹ – 385³ k.c. mają charakter szczególny w stosunku do przepisów, które mają ogólne zastosowanie do kształtowania przez strony treści umowy, m.in. art. 58, art. 353¹ czy art. 388 k.c. Stanowią implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, co skutkuje określonymi konsekwencjami dla ich wykładni. Przede wszystkim musi ona prowadzić do takich rezultatów, które pozwolą urzeczywistnić cele dyrektywy. Sądy krajowe stosując prawo wewnętrzne są więc zobowiązane dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej cel, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 2016-06-13, C-377/14).

Pierwszą z wymienionych wyżej pozytywnych przesłanek uznania postanowień umowy za niedozwolone jest zawarcie klauzul umownych w umowie z konsumentem.

Jak już wskazano wcześniej, w chwili zawierania przedmiotowej umowy powodowie byli konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c. Zaciągnięty przez nich kredyt, zgodnie z treścią umowy przeznaczony był na dowolny cel konsumpcyjny (§ 2 ust.1 umowy), jednak jak ustalono w toku postępowania, powodowie zaciągnęli go celem wyremontowania mieszkania, a więc nie miał on związku z działalnością gospodarczą, czy też zawodową powodów.

Następnie, koniecznym było ustalenie, czy postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem (powodami).

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy została przez ustawodawcę szczegółowo określona w przepisie art. 385¹ § 3 k.c., zgodnie z którym, nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ustawodawca wprowadził więc ułatwienie dla konsumenta, tj. domniemanie, że nie są indywidualnie uzgodnione te postanowienia, które zostały przejęte z wzorca zaproponowanego przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 zd. 2 k.c.). Ocena przesłanki powinna być zatem poprzedzona analizą okoliczności związanych z procesem zawierania umowy.

W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie powodowie nie mieli wpływu na kształt kwestionowanych postanowień umownych. Od ich decyzji zależało jedynie, czy finalnie zdecydują się zawrzeć umowę, a także w jakiej wysokości, w jakiej walucie i na jaki okres zaciągną kredyt. Ponadto, za brakiem indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych dotyczących indeksacji przemawia już sam sposób zawarcia umowy – oparty o treść stosowanego przez pozwanego wzorca umowy, regulaminu oraz oświadczenia o ryzyku. Zdaniem Sądu taki sposób zawierania umowy wyklucza możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem powołanej wyżej kwoty kredytu, ewentualnie wysokości marży banku wpływającej na ostateczne oprocentowanie czy pobranej prowizji. Aby móc mówić o indywidualnym uzgodnieniu, wpływ konsumenta powinien mieć jednak charakter realny, rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy. Nie stanowi również indywidualnego uzgodnienia dokonanie wyboru przez konsumenta jednego z przedstawionych przez przedsiębiorcę rodzajów umowy.

Warto również podkreślić, że stosownie z art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Pozwany Bank co prawda powoływał się na indywidualne uzgodnienie kwestionowanych przez powodów postanowień, jednakże nie przedstawił na tę okoliczność żadnych dowodów. Samo przeczenie stanowisku powodów, którzy twierdzili, iż nie mieli wpływu na treść przedmiotowej umowy uznać należało zaś za niewystarczające. Dowody zebrane w sprawie nie wskazywały, by powodowie mieli wpływ na treść kwestionowanych postanowień umownych. Zdaniem Sądu pozwany Bank na podstawie wniosku kredytowego sporządził umowę skonstruowaną według obowiązującego wzorca i przedstawił powodom gotową do podpisu. O indywidualnym uzgodnieniu z powodami postanowień umownych oraz możliwości negocjacji nie świadczyło także zawarcie przez strony, na wniosek powodów, Aneksu nr 1, mocą którego wydłużono pierwotny okres kredytowania. Mając powyższe na względzie, w ocenie Sądu uznać należało, że analizowane postanowienia umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione z powodami.

W dalszej kolejności niezbędne było dokonanie oceny, czy klauzula indeksacyjna stanowi element głównego świadczenia stron, a jeśli tak – czy została sformułowana w sposób jednoznaczny.

Należy wskazać, że zakres pojęcia „postanowień określających główne świadczenia stron” musi być zawsze ustalany w danym przypadku, przy uwzględnieniu wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Sprecyzowanie takiego zakresu polega na określeniu świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli na określeniu elementów umowy kluczowych przedmiotowo – tj. co dla stron umowy jest najważniejsze. Przemawia za tym treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004 r., sygn. I CK 635/03). Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażonym w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 - orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. v. (...)), „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”.

W niniejszej sprawie klauzulę indeksacyjną uznać należy za określającą podstawowe świadczenie w ramach zawartej przez strony umowy. Postanowienia dotyczące indeksacji wprost to świadczenie określają. Literalna interpretacja zapisów przedmiotowej umowy oraz okoliczności faktyczne związane z jej zawarciem wskazują, że zgodnie z intencją stron, przedmiotem umowy było uzyskanie przez powodów kredytu w niezbędnej dla nich kwocie w złotych polskich z zastosowaniem niższego, korzystniejszego w dacie zawierania umowy oprocentowania. Osiągnięcie tego celu było możliwe wyłącznie przy wykorzystaniu kredytu wyrażonego walutą obcą – satysfakcjonującą wysokość kapitału i raty miesięcznej powodom zapewniała umowa kredytu z klauzulą indeksacyjną, określającą wysokość zobowiązania w walucie franka szwajcarskiego. Usunięcie klauzuli indeksacyjnej skutkowałoby więc niemożnością pozyskania przez powodów tańszego na dzień zawarcia umowy kredytu. Jak powszechnie wiadomo, taki kredyt był możliwy do uzyskania jedynie w przypadku kredytu indeksowanego do CHF. Mając powyższe na względzie uznać należało, że klauzula indeksacyjna stanowiła *conditio sine qua non* umowy łączącej strony niniejszego postępowania. To czyni zaś klauzulę indeksacyjną postanowieniem umownych o charakterze głównego świadczenia stron.

Dalej Sąd dokonał analizy sposobu sformułowania klauzuli indeksacyjnej w zakresie jej jednoznaczności. Za postanowienie sformułowane jednoznacznie uznać należy postanowienie, które wyrażono prostym i zrozumiałym językiem. Analogicznie, postanowieniem niejednoznacznym będzie takie, które nie jest dla przeciętnego konsumenta zrozumiałe w prosty sposób, które dotknięte jest brakiem przejrzystości warunków umownych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17).

W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie nie sposób było uznać, że analizowane postanowienia umowne zostały sformułowane jednoznacznie w zakresie, w jakim odwołują się do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie ustalanego przez jedną ze stron umowy – Bank, kursu waluty (kupna/sprzedaży) bez precyzyjnego określenia działania mechanizmu wymiany waluty. Jak podnosi się w orzecznictwie, klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na swobodę decyzyjną przedsiębiorcy co do kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, jest klauzulą niedozwoloną. Wymóg jednoznacznego

i zrozumiałego sformułowania postanowienia umowy, określane zasadą transparentności, wyraźnie wyodrębnia dwa elementy. Zrozumiałość dotyczy zarówno treści jak i formy wzorca, wymóg jednoznacznego jego sformułowania odnosi się zaś wyłącznie do treści, zmierza do zapobiegania sformułowaniom, które mogą prowadzić do wieloznaczności tekstu. Przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. zostanie spełniona tylko wtedy, gdy postanowienie wzorca nie budzi wątpliwości co do jego znaczenia, innymi słowy, gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja dla przeciętnego, typowego konsumenta (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. I CSK 313/12; z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. II CSK 515/11).

Jak wynika zaś z przedstawionej przez TSUE (w orzeczeniu C-186/16) wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy (odpowiadającego art. 385¹ §1 zd. 2 k.c.), wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w przypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać rozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. W ocenie Sądu, w oparciu o okoliczności niniejszej sprawy uznać należało, że pozwany Bank nie sprostował temu obowiązkowi.

W zakresie kwoty kredytu po indeksacji należy zauważyć, że zgodnie z umową została ona określona jako wynik przeliczenia na CHF wypłaconej kwoty kredytu w PLN według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2 umowy). Wysokość raty kredytu miała być zaś ustalana po przeliczeniu wymaganej spłaty wyrażonej w CHF według kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli kursów obowiązującego w dniu spłaty (§ 10 ust. 3 umowy; § 19 ust. 5 regulaminu).

W ocenie Sądu, wskazane wyżej postanowienia uznać należało za niejednoznaczne, ze względu, iż odsyłają do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie kursów

z Bankowej Tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut. Wielkości tych nie sposób ustalić w oparciu o treść umowy, która w chwili jej zawarcia (ta data jest miarodajna dla oceny postanowień - por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17), nie wskazywała w jaki sposób kursy kupna i sprzedaży z powołanych Tabel będą określone. W momencie zawarcia umowy powodowie, jak również pracownicy Banku, którzy brali udział w zawieraniu umowy, nie znali konkretnych wartości, jakie mogły się pojawić w Tabeli Kursów obowiązującej w Banku w dniu przeliczania kwoty kredytu na CHF, ani w dniach wyliczania kolejnych rat. Umowa nie określała żadnych szczegółowych podstaw, aby je ustalić. Dla powyższej oceny nie mają znaczenia obecne próby dowodzenia przez pozwanego, że kurs CHF ustalany na potrzeby przedmiotowej umowy był w rzeczywistości kursem rynkowym

i był ustalany według obowiązujących u pozwanego procedur. Powyższe nie zmienia bowiem faktu, że umowa nie określała sposobu ustalania kursów waluty, a co za tym idzie powodowie nie tylko nie mieli na niego wpływu, ale także nie mieli o nim wiedzy.

Mając powyższe na względzie, skoro główne świadczenie strony powodowej w postaci kwoty kredytu do spłaty, przy przyjęciu kursu ustalonego arbitralnie przez pozwany Bank nie zostało określone w sposób jednoznaczny, w niniejszej sprawie nie zachodziła druga z negatywnych przesłanek uznania klauzul za niedozwolone, co umożliwiło dokonanie analizy postanowień umowy odnoszących się do ustalenia kursu waluty, pod kątem ich abuzywności.

Finalnie należało więc dokonać oceny, czy kwestionowane przez powodów klauzule umowne kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy.

Pojęcie dobrych obyczajów, wskazane w art. 385¹ k.c., stanowi przykład klauzuli generalnej, której celem jest umożliwienie dokonania oceny treści czynności prawnej w świetle norm pozaprawnych. Istotne są tu normy moralne, obyczajowe i powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, m.in. w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Pojęcie to, na podstawie art. 385¹ §1 k.c., należy rozumieć jako pozaprawne reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Jak wskazuje się w doktrynie, istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, wskutek czego sprzeczne z nimi są działania wykorzystujące m.in. niewiedzę, brak doświadczenia drugiej strony, naruszanie zasady równorzędności stron (W. Popiołek w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 1, 2008, s. 1094). Sprzeczność z dobrymi obyczajami będzie występować najczęściej w przypadku, gdy dane postanowienie umowne narusza stan równowagi kontraktowej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. Należy również zauważyć, że zastosowane w art. 385¹ § 1 k.p.c. pojęcie „sprzeczności z dobrymi obyczajami” stanowi przeniesienie na grunt kodeksu cywilnego pojęcia „sprzeczności z wymogami dobrej wiary”, użytego w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13. Zgodnie z treścią wskazanego przepisu prawa UE, warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

W zakresie zaś drugiej ze wskazanych przesłanek, to jest rażącego naruszenia interesu konsumenta, w doktrynie podaje się, że naruszenie to może dotyczyć szeroko pojmowanych interesów – tak majątkowym, jak i niemajątkowym. Ustawodawca nie ogranicza w żaden sposób kategorii interesów konsumentów, które mogą zostać naruszone. Za niedozwolone postanowienia umowne można więc uznawać również te klauzule, które rażąco naruszają osobiste interesy konsumentów (M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 768; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 października 2004 r., sygn.. I CK 162/04). Pod pojęciem rażącego naruszenia interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z brzmieniem art. 385¹ § 1 k.c., takie naruszenie winno mieć charakter rażący.

Pojęcie „rażącego naruszenia interesów konsumenta” także stanowi przeniesienie na grunt polskiego prawa, zawartego w treści art. 3 ust.1 dyrektywy 93/13 pojęcia prawa UE, wymogu „spowodowania poważnej i znaczącej nierównowagi wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”. W związku z powyższym, podczas dokonywania wykładni art. 385¹ k.c. zachodzi konieczność złagodzenia kryteriów stawianych skutkiem postanowienia, których zaistnienie pozwalać będzie na stwierdzenie jego niedozwolonego charakteru.

Odnosząc powyższe na okoliczności niniejszej sprawy, jak już wskazywano, przed zawarciem przedmiotowej umowy powodowi nie wytłumaczono mechanizmu indeksacji, nie wyjaśniono czym jest spread. Podczas procesu zawierania umowy powodowie byli przekonywani, że kredyt indeksowany do waluty franka szwajcarskiego jest najkorzystniejszą ofertą, zaś sam frank jest bezpieczną walutą. Powodów poinformowano o możliwości wystąpienia wahań kursu, jednak nie o ich zakresie. Co prawda wraz z wnioskiem kredytowym powodowie otrzymali i podpisali Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej, jednakże pracownik pozwanego nie przeprowadził z powodami żadnej symulacji, w tym wysokości raty w zależności od wahań kursu na przykładzie kredytu powodów. Należy zaś przyjąć, że samo ogólnikowe pouczenie, że z zaciągniętym kredytem wiąże się ryzyko wynikające ze zmienności kursu waluty, do której kredyt indeksowano, bez wskazania, że ryzyko to nie jest w żaden sposób ograniczone, nie mogło zostać uznane za wystarczające. Ponadto, także tabela z przykładem wpływu zmiany stopy procentowej zamieszczona we wskazanym Oświadczeniu nie czyni prawidłowym pouczenia o ryzyku wynikającym ze zmienności kursu. Za wprowadzające w błąd należy uznać pouczenie o wysokości raty kapitałowo-odsetkowej w przypadku wzrostu kursu waluty, do której indeksowano kredyt o około 11%. Pouczenie to sugeruje, że powodowie powinni liczyć się z możliwością zwiększenia zobowiązania o 11%, gdy tymczasem umowa nie zawierała żadnego ograniczenia kursowego. Ponadto przedmiotowa informacja dotyczy ryzyka zmiany kursu z okresu 12 miesięcy, a powodowie na moment podpisania umowy zaciągnęli kredyt na okres 10 lat.

Przechodząc już do kwestionowanych postanowień, wskazać należy, iż w ocenie Sądu za postanowienia o charakterze niedozwolonym uznać należało § 9 ust. 2 umowy w zakresie, w jakim przewiduje zastosowanie kursu kupna waluty określonego przez pozwanego Bank w Tabeli Kursów do przeliczenia wypłaconych w złotych środków do CHF, a także § 10 ust. 3 umowy (oraz § 19 ust. 5 regulaminu) w zakresie, w jakim przewiduje zastosowanie kursu sprzedaży walut określonego przez pozwanego Bank w Tabeli Kursów z dnia spłaty zobowiązania do obliczenia wysokości raty spłaty.

Powołane wyżej postanowienia uznać należało za niedozwolone, albowiem na ich podstawie przyznano przedsiębiorcy (pозwanemu Bankowi) prawo do jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia kredytobiorcy do spłaty oraz wysokości poszczególnych rat miesięcznych.

Zastosowane przez Bank postanowienia narażają powodów, jako kredytobiorcę, na arbitralność decyzji pozwanego, a jednocześnie, wobec braku jakichkolwiek kryteriów, nie zapewniają im żadnych środków, które pozwoliłyby na chociażby późniejszą weryfikację prawidłowości kursu ustalonego przez Bank. W ocenie Sądu bez wątpienia więc tak sformułowane postanowienia rażąco naruszają interes powodów jako konsumentów, narażając ich na brak możliwości przewidzenia skutków umowy. Działanie Banku ocenić należało więc jako nieuczciwe i sprzeczne z dobrymi obyczajami, godzące w równowagę kontraktową stron stosunku umownego, na korzyść strony silniejszej, która nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale może także skorzystać z postanowień o charakterze sankcji (m.in. możliwość wypowiedzenia umowy), gdyby konsument (powodowie) takiego świadczenia nie spełniał. W powyższej kwestii, Sąd nie podzielił także stanowiska pozwanego Banku, że z uwagi, iż powodowie sami złożyli wniosek o wypłatę kredytu mieli wpływ na wybór dnia i kursu, po którym nastąpiło przeliczenie kwoty kredytu. W tym zakresie należy bowiem zauważyć, że zgodnie z § 9 ust. 3 umowy, pozwanego Bank miał 7 dni roboczych na wypłatę kredytu od dnia złożenia wniosku wraz z dokumentacją, a więc powodowie nie mieli wiedzy i bezpośredniego wpływu na wybór dnia i kursu przeliczenia.

Jednocześnie wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Innymi słowy, Sąd powinien dokonać oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia na chwilę zawarcia przedmiotowej umowy, a więc dla rozstrzygnięcia sprawy bez znaczenia pozostaje w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. Nieistotne jest, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikały dla niego

z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest to, że nie było żadnych przeszkód, aby skorzystać z takich uprawnień. Postanowienie jest abuzywne, jeżeli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta.

W oparciu o powyższe, w niniejszej sprawie dla oceny niedozwolonego charakteru powołanych postanowień umownych bez znaczenia pozostawało, w jaki sposób pozwanego faktycznie ustalał kurs waluty, do której kredyt był indeksowany. Bez znaczenia pozostawało również to, w jaki sposób Bank finansował udzielanie kredytów indeksowanych, ponieważ także ta okoliczność leży poza łączącym strony stosunkiem prawnym.

Za klauzulę abuzywną uznać należy postanowienie umowne pozwalające stronie – pozwanemu Bankowi, na dowolne kształtowanie wysokości świadczenia drugiej strony – powodów. Takie postanowienie nie przestaje być niedozwolone tylko dlatego, że zostało wykorzystane ze stosunkowo niewielkim (kwotowo) pokrzywdzeniem kontrahenta. Abuzywny charakter klauzuli i konieczność jej wyeliminowania z umowy wynika z nieakceptowalnego oddania jednej ze stron uprawnienia do określenia wysokości świadczenia drugiej strony, niezależnie od tego, czy strona zastrzegająca korzystne dla siebie świadczenie wykorzystwała swą uprzywilejowaną pozycję tylko w umiarkowanym stopniu.

Konsekwencją omówionej wyżej abuzywności postanowień umownych jest brak związania nimi powodów, a zatem konieczność pominięcia w przedmiotowej umowie odwołania do kursów walut określanych przez pozwanego Bank w Tabeli Kursów. To zaś powoduje powstanie w zawartej przez strony umowie luki, na skutek której zachodzi

niemożność określenia wysokości zobowiązania powodów w CHF, określenia wysokości kwoty ich zadłużenia w walucie obcej. Zachodzi również sytuacja niemożności określenia wysokości poszczególnych rat. Jednocześnie, w ocenie Sądu nie jest możliwe dokonywanie obliczeń od kwoty wyrażonej w złotych polskich, albowiem prowadziłoby to do bezprawnego zignorowania klauzuli indeksacyjnej stanowiącej przedmiotowo istotny element umowy, a także co ważniejsze, do utrzymania wynaturzonego w ten sposób stosunku prawnego, na skutek którego powodowie uzyskaliby kredyt w walucie polskiej, z korzyściami właściwymi dla kredytu indeksowanego do waluty obcej. Powyższe doprowadziłoby do nieuzasadnionego uprzywilejowania powodów na tle innych kredytobiorców, którzy będąc w analogicznej sytuacji nie podjęli ryzyka związanego z zawarciem kredytu indeksowanego walutą CHF, zaciągając kredyty złotowe.

Sąd zobowiązany był również ustalić, czy zachodzi możliwość uzupełnienia tak powstałej luki przepisem prawa o charakterze dyspozytywnym, mającym zastosowanie do umów w tych kwestiach, które nie zostały uregulowane przez strony. Stosownie bowiem do stanowiska TSUE wyrażonego w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r. (C 26/13), „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w sprawie, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi zarządzić skutkom nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym.”. Wskazania wymaga jednak pogląd TSUE, zgodnie z którym klauzule dotyczące ryzyka kursowego (dot. wyznaczania kursów) określają główny przedmiot umowy kredytu; w związku z tym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu z pominięciem w/w klauzul nie wydaje się z prawnego punktu widzenia możliwe (wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r., (...), C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52; podobnie; wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r. C-260/18 D., pkt 44).

Jak wskazano już powyżej, w rozpoznawanej sprawie postanowienia umowy odnoszące się do mechanizmu indeksacji dotyczyły głównego przedmiotu umowy - miały bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron, zobowiązania powodów. Usunięcie tych postanowień skutkowałoby całkowitym wyeliminowaniem ryzyka walutowego, wymiany walutowej stanowiącej istotę łączącego strony stosunku prawnego w powiązaniu z zasadami ustalania oprocentowania stawką referencyjną LIBOR 3M, w których zobowiązanie kredytobiorcy (powodów) wyrażone jest w CHF. Powyższe oznacza, że w wyniku kontroli abuzywności powyższych postanowień sporną umowę należy uznać za nieważną.

Wskazać należy również, że art. 358 k.c., w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w sytuacji, w której przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 r. Nie może być zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami niniejszego postępowania. Ponadto przepis ten dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej oraz sposobu ich przeliczenia na walutę polską. W przedmiotowej umowie zaś, dla określenia wysokości – przeliczenia wyrażonej w walucie polskiej na CHF kwoty kredytu, celem określenia zobowiązania kredytobiorcy w walucie obcej, konieczne było posłużenie się kursem waluty.

Niemożliwym było również posłużenie się innymi przepisami prawa, regulującymi swoisty stosunek prawny. Zdaniem Sądu nie istnieją również jakiegokolwiek ustalone zwyczaje, umożliwiające na zasadzie art. 56 k.c. uzupełnienie abuzywnych postanowień. Na rynku finansowym nie funkcjonuje zwyczaj, który pozwoliłby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania, rat i oprocentowania.

Z powyższych względów Sąd za niedopuszczalne uznał wskazywane przez pozwanego możliwości: utrzymania w mocy spornych postanowień z jednoczesnym wskazaniem przez Sąd ich interpretacji, uzupełnienia przepisami powszechnie obowiązującego prawa luki powstałej w klauzuli indeksacyjnej po usunięciu odwołania do Tabel Kursów, czy uzupełnienia postanowień umowy o wymogi ujęte w przepisach prawa powszechnie obowiązującego (Prawie bankowym)

Reasumując, zdaniem Sądu za zasadne uznać należało żądanie powodów ustalenia nieważności umowy kredytu, do jakiej prowadziły skutki uznania powyższych postanowień umowy za abuzywne. W konsekwencji powyższego Sąd stwierdził, że zawarta pomiędzy stronami umowa o kredyt hipoteczny nr (...), datowana na dzień 22 lipca 2008 r., a podpisana w dniu 24 lipca 2008 r., podlegała unieważnieniu.

Po modyfikacji powództwa powodowie wnosili również o stwierdzenie nieważności wszelkich innych zobowiązań, oświadczeń oraz umów akcesoryjnych do umowy kredytu. Po pierwsze, z racji ogólności roszczenia, bez wskazania, których zobowiązań, oświadczeń i umów akcesoryjnych dotyczy, nie jest możliwa weryfikacja roszczenia. Po wtóre, przesądzenie o nieważności umowy kredytowej wywołuje skutki dla wszystkich oświadczeń z nią związanych, zobowiązań z niej wynikających oraz umów do niej akcesoryjnych.

Na marginesie wskazać należy, że wobec dokonanej pismem z dnia 19 grudnia 2019 r. modyfikacji powództwa, Sąd za niezasadny uznał podnoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Jak wynika bowiem z treści odpowiedzi na pozew, zarzut ten odnosił się do żądania o zwrot nienależnego świadczenia, zaś po dokonanej modyfikacji powodowie wnosili o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego.

Sąd nie przychylił się również do wniosku pełnomocnika powodów o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności w zakresie zawieszenia spłaty kredytu, z uwagi na drastyczną różnicę kursów, uznając, że w przedmiotowej sprawie nie zachodziła żadna z przesłanek wskazanych w art. 333 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty procesu w niniejszym postępowaniu składały się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 5.400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r.).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)